א] משנתנו אירי בדין קופה ותמחוי שנותנים להם שיעור ב' סעודות [לעניי עולם שיעור ב"ס ליומו ולעניי העיר ב"ס למשך כל השבוע], ויש לדון האם שיעור זה של ב'סעודות הוי חובה לכל יחיד שדופק אצלו עני ליתן לו שיעור ב' סעודות או יותר מזה כדי מחסורו או שדין זה רק על הציבור אבל יחיד יכול לפטור עצמו בפרוטה והשאר יגיע לו משאר בני העיר,

אז יש להקדים שזה ברור שאם אין לעני זה ממי לקבל רק ממנו [שניהם נמצאים באי בודד] אז פשוט שמחויב היחיד לדאוג לכדי מחסורו ואפי' זה הרבה כסף מאוד [כל שזה בכלל המעשר או החומש או השלישית שקל לשנה], הנדון כשיש בני העיר שיוכלו ליתולו האם העני הדופק אצלו מחויב הוא ליתן לו ב"ס וכדי מחסורו, והנה בגמ' בב"ב ט. מביאה משנה זו ואיתא שם כך: תנא אם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו, ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דר"פ לא מזדקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא: אי מר לא מזדקיק ליה, אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות ליה, - והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו, א"ל אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת.

הנה מבואר שבעני המחזר א"צ ליתן לו בכדי מחסורו רק משהו ועני שאינו מחזר נותן לו ב"ס, ויש לדון האם זה קאי על דין הקופה או דין זה גם ביחיד – והנה זה ברור שבעני המחזר [ויכול להשיג מבוקשתו מהציבור] אין חיוב על היחיד ליתן רק רק פרוטה הנדון אם עני שאינו מחזר אם יכול לפטור עצמו בפרוטה [ודין המשנה שבאינו מחזר נותנין לו ב"ס הוי רק בקופה של צדקה]:

ונחלקו בזה הפוסקים: בב"י יו"ד רנ' מבואר שאין חיוב על כל אחד לתת שיעור ב"ס או כדי מחסורו אפי' בעני שאינו מחזר עה"פ ויכול לתת לו ש"ח בלבד והטעם מבואר בב"י שיודיע צערו ברבים והציבור ייתנו לו שיעור ב"ס ובכדי מחסורו [לא נתפרש לי מי יודיע צערו לרבים האם העני או הבעה"ב ונ"מ אם בעה"ב לא יודיע צערו לרבים אם נמי יכול לפטור עצמו בכך] וכ"פ הרמ"א שם ס"א ז"ל ונראה דכל זה [שצריך לתת מזונות ב"ס ובכדי מחסורו] בגבאי צדקה או רבים ביחד אבל אין היחיד מחוייב ליתן לעני די מחסורו אלא מודיע צערו לרבים [ואם אין רבים אצלו יתן היחיד אם ידו משגת] וכן הסכים הש"ך, אבל דעת הב"ח שאמנם בעני המחזר א"צ האחד ליתן כדי מחסורו אבל בעני שאינו מחזר אז מחויב ליתן לו כדי מחסורו וכ"ד הגר"א, וכ"מ לשון הרמב"ם רפ"ז כמו שכ' הנו"כ שם [ועי' ש"ך שדחה, - ויש נ"מ בפלוגתא זו איך לפרש את המשנה אסאירי רק בקופה של צדקה או גם ביחיד.

ב] מבואר במשנה שנותנים לעני העבר ממקום למקום שיעור ב' סעודות, ויל"ע מדוע מספיק לתת להם ב' סעודות הרי יש חיוב לתת לעני 'די מחסורו' כמבואר בכתובות סז. שצריך לתת כמה שחסר לו ומדוע מספיק לתת רק בכדי ב' סעודות, ועמד בזה הריטב"א ב"ב ט. ז"ל פי' בעני שבישראל דאילו עני בן טובים די מחסורו כדאיתא בכתובות, אמנם לולי הריטב"א היה מקום ליישב שמשנתנו קאי על הקופה – קופה של צדקה אינו מחויב ליתן צדקה הצדקה מוטלת על היחידים רק שבני העיר דואגים לעשות קופה לצורך עניי העיר, וזה י"ל שהם דואגים רק לסעודות לא לשאר צרכיהם שאר צרכיהם כל יחיד ידאג לעניים. ברמב"ם משמע יישוב אחר לזה עי' לשון הרמב"ם פ"ז ה"ח אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכסר אחד הנמכר בפונדיון וכו' – הוא מביא את כל דין משנתנו – ומסיים הרמב"ם ואם היו מכירין אותו נותנין לו לפי כבודו, נראה שנתק' בק' הריטב"א מדוע לא הוזכר כאן בכדי מחסורו ע"ז תי' שאירי בעניי עולם שאין מכירים אותו ובזה יש לחוש שהוא רמאי ולזה שלא לתת א"א שמא ימות ברעב אבל לדאוג לכל מחסורו זה לא [ונ"מ שאם מכירים גם הקופה תדאג 'לכל מחסורו' דלא כמש"נ].

ג] הקופה נגבית בשנים מבואר בב"ב ח: שאין הטעם משום שאין סמוכים עליהם דיחיד נמי נאמן רק משום שהוי שררא דכופין ע"ז ואין עושים ששרא על הציבור פח' משניים, מתחלקת בג': הטעם דהוי כדיני ממונות שצריך להכריע כמהכ"א יקבל.

ובדין תמחוי מבואר בגמ' שם - תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת בשלשה 'שגבויה וחלוקה שוים', רש"י פי' שאמנם די בשתים רק כיון שמחלקים מיד אחר הגביה וישלחוש שלא ימצאו שלישי לחלק לכן מראש גובין בג', הרמב"ם פ"ז ה"ה כ' ז"ל: והתמחוי נגבה בשלשה 'שאינו דבר קצוב', הינו שס"ל שתמחוי צריך כל יום שיקולמחודש כמה לגבות מבני העיר [ול"ד לקופה שהסכום קצוב] ולזה גם הגביה הוי כדיניממונות לקבוע כמהכ"א יתן וד"מ בג'.

ד] עוד דברנו בנדון האחרונים האם יש שיעור לצדקה וצריך ליתן פרוטה או אפשר גם פח' מפרוטה, עי' דרך אמונה ביאוה"ל רפ"ז שהביא אריכות בענין, עי"ש מה שהביא מהא דפרוטה דר' יוסף ומה שדחה בפשיטות מד' הקה"י, עוד הביא מספר היראה לרבנו יונה שדי בפח' מפרוטה, עוד ראי' שמעתי מד' הר"ש לעיל פ"ק שכ' שאין לצדקה שיעור למטה [רק למעלה].